

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton, másfél íven. Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium; ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Legsürgősebb feladataink az oktatásügy terén.

Részlet Dóczy Imre középiskolai felügyelő 1916 június hó 14-én tartott felolvasásából.

Az óvónőképzésről.

Az ébredező lelket a köznevelés elsőfokán a legzsengőbb korban a kiseddóvónő veszi gondozása alá, meséivel és erkölcsi elbeszéléseivel, versikéivel, dalaival és fohászaival ő ad első irányt a gyermek erkölcsi érzésének, tárgyat vallásos érzelmeinek, szárnyat képzeletének, világosságot derengő értelmének. *A magyar református egyháznak egyetlen óvónőképző intézete sincs.* Mikor a magyar állam a kiseddóvásra vonatkozó 1891-iki XV. t.-cikket meghozta, egyetlen óvónőképző intézetet állított fel egyik vidéki városunkban, a többi bízta a társadalomra. A róm. kath. egyház szervezett is hatot; úgyhogy ma *az óvónőképzés ügye hazánkban 2/3 részben a katolikus egyház kezében van s ennek szellemében történik.* Még a nálunk jóval kisebb számú evangélikus egyház is tart fenn egy óvónőképzőt, csak református egyházunk hagyja teljesen figyelmen kívül a nevelésnek e tényezőjét. Igaz, hogy összes óvodáinak száma is csak hat, míg a kath. egyházné 200-on is felül van, sőt e hat kiseddóvó egyikétől is a debreczeni egyház mindenképen szabadulni akar. Honnan ez alig érthető közöny ez intézmények iránt egyházunkban? Talán az értelem alacsony fokán vallásos szempontból jelentőséget sem tulajdonít nekik egyházunk, mely kiválóan az ígéhirdetésre van építve? Nagy tévedés. Hiszen a gyermek nem eszével, hanem szívével keresi az Istent. Aztán ne feledjük a horatiusi igazságot sem: Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu¹. A lélek is sokáig megőrzi első

¹ Ep. I. 2: 69—77. Sokáig megtartja az edény azt a szagot, mellyel új korában be volt itatva.

benyomásait s gyakran örökre elhatározó befolyással vannak rá. A zsenge korban kapott suggestív hatások a gyermek lelkületét egész életére vallássossá tehetik vagy Istentől üressé; azért bimbójában is gondoznia kell az egyháznak a lelket, hogy ha kinyílik, virága hittől illatozzék.

Talán nem tévedek, ha ama közöny okát nem is annyira a paedagogia területén, mint inkább azon gyarlóságunkban keresem, hogy a magasabb fokú iskolákat mi mindig nagyobb előszeretettel karoljuk fel, mint az alsóbb rangúakat; talán mert azok több fényt derítenek egyházunkra. Gimnáziumokat állítunk ott, ahol polgári iskolára volna égető szükség, felsőbb leányiskolát szervezünk ott, ahol a nép lelki szükséglete polgári leányiskolát kívánna. Pedig talán nagyobb mértékben kellene annak a magyar népnek érdekeit szem előtt tartanunk, amelyre egyházunk első renden építve van. Óvónőképző intézetet még abban az esetben is szerveznünk kell, ha óvónézetek nem volnának, hogy egyházunk szellemi a nevelés legalsó fokán is tért hódítson.

A nőnevelésről.

A katolikus egyház még tovább megy a paedagogusok nevelésében s kiterjeszti gondját a *polgári iskolai tanítónőképzésre* is. Sőt e téren éppolyan dominans szerepet visz, mint az óvónőképzés terén, amennyiben míg maga az állam szintén csak egy ilyen intézetet tart fenn, az u. n. Erzsébet nőiskolában; a kath. egyház részéről 6 polgári iskolai tanítónőképző intézet látja el tanítókkal a polgári leányiskolákat. És ha a kath. egyháznak e messzeható nevelésügyi actiojá közelebbről megfigyeljük, ha hozzá vesszük elemi tanítónőképző intézeteinek is nagy számát (20), ha látjuk, hogy ezek mellett 85 polgári leányiskolát tart fenn s a női kereskedelmi tanfolyamokra is különös gondot fordít, míg a fiú-polgári iskolákat alig részesíti valami figyelemben:

akkor e kulturpolitikában egy magasabb és nagyobb jelentőségű vezető gondolatot kell fölis-mernünk, a nőnevelés fölkarolását. Emlékezetesek boldogult Molnár Aladárunknak az 1873-iki állami költségvetés képviselőházi tárgyalásakor mondott szavai: „Aki a nőnevelést kezében tartja, az a jövő nemzedék érzületét tartja kezében.“ És a kiváló kálvinista kulturpolitikus szavait épen a magyar kálvinista egyház legkevésbé értette meg. Nekünk 4 felsőbb leányiskolánk kivül, amelyre nézve még arányban állunk a többi hitfelekezetekkel, csak 5 polgári leányiskolánk van (még az evangélikusoknak is 14) és így polgári iskolai tanítónőképzőre nem is gondolhatunk. Az 1913. évi miniszteri jelentés szerint a polgári iskolába járó 6063 református leány közül csak 451 járhatott református tanintézetbe s közülök még katolikus intézetet is sokkal többnek (712) kellett igénybe vennie. Valóban ha egyházunk belső építésén akarunk munkálkodni, a nőnevelés extensív fejlesztésével s különösen polgári leányiskolák szervezésével a legkomolyabban kell foglalkoznunk. A nőben nemcsak az egyént, hanem a családot neveljük, mert első renden rajta nyugszik a családi élet tisztasága, rajta épül a családi nevelésnek egész valláserkölcsi jellege s a Fröbel-féle jelképes mondás szerint is a vallásos érzés az anya és a gyermek egymásra mosolygásával

kezdődik. A női lelek kiművelésével oly központi fényt gyűjtünk, melynek sugárzása kiterjed a családi körről az egyházi és nemzeti nagy családra is, mert egyház, társadalom, nemzet: mind a családi nevelés szegletkövein épül fel, ez ama fundamentum, mely a köznevelésnek is biztos alapul szolgál s ha egyházunk épen ezt hanyagolja el, oly mulasztást követ el saját érdekei ellen, melyet a köznevelésre irányuló tevékenységével sem pótolhat. Azt nem mondhatnók, hogy e szükség érzete immár a köztudatba is át nem ment volna, mert négy évvel ezelőtt már országos leánynevelő egyesület is szervekedett egyházunk körében, mely a leánygimnázium létrejöttelében is kezdeményezőleg lépett föl; de az egyháztársadalom még mindig mozdulatlan marad s várja a megelevenítő lelket, mely a tetemekbe életet leheljen.

Birtokpolitika.

Ez a kérdés látszólag nem érinti egyházi ügyeinket. Csak, ha mélyebben tekintünk a dolog lényegébe, találjuk meg a kapcsolatot s akkor reá jövünk, hogy igenis nagyon közelről érint ez a kérdés bennünket is.

Éppen a Prohászka püspök indítványából láthatjuk, hogy a jövőben komolyan kell földbirtokpolitikai kér-

Tárca

Ítéletidőben.

— Június 19. —

Óh Nyírség, édes szülőföldem!
Te vagy az én szűkebb hazám.
Hogy az ítélet rád nehezült:
Most érzem csak igazán,
Mennyire drága vagy szívemnek.
Földeden szent minden göröngy;
S mert szeretlek, énnekem abból
Még egy porszem is drága gyöngy.

Hogy ne fájna hát a lelkemnek,
Mikor a gyöngy veszélybe jut
És a haragvó Isten rája
Tüzet bocsát, villámot gyújt.
Mikor megreszketsz én szép földem,
Mert fölötted vihar tombol
S ülve száguldó szélparipán,
Mindent vadul összerombol.

Ször yű csatára mikor kelnek
Fönn a légben az elemek:

Minden élő lény félelmében
Imádkozik, megbűv, remeg.
Mint üldözött a rengetegben,
Még a vad is keres odut;
Szűkölve rohan a csapáson
Vérző testtel, míg odajut.

Volt — nincs! A vihar vad erővel
Üvölti a halotti dalt.
Ahol elébb még élet virult:
Remény, öröm, vígság kihalt.
Haragvó Isten! nem kímélte
Még szent házad sem haragod.
Ah, mivé lesz a gyarló ember,
Hogyha már Te is elhagyod!?

Ah, hová lesz a szegény magyar,
Ha földje itt is csatatér;
Ha itthon sír, míg idegenben
Sebéből hull a drága vér?
Haragvó Isten! tekints le ránk;
Halld meg, hozzád ha sóhajtunk.
Oszlasd el a mi félelmünket
És könyörülj, Uram rajtunk!

Erdélyi Imre.

désekkel foglalkoznunk s a képviselőházban elhangzott interpelláció s a reá adott felelet is mutatja, hogy e kérdésekkel minden intelligens embernek komolyan foglalkozni kell; tehát egyházunk vezetőinek is.

Szükség van erre annál inkább, mert a józan közvélemény kialakulása, a nézetek helyes irányba való terelése előzze meg a gyakorlati megvalósítást, mert itt nem lehet kísérletezni s ha egyszer hibát követtünk el, azt többé jóvá nem tehetjük.

Nekünk számot kell azzal vetni, hogy nagy horderejű kérdések összes politikai, sokszor kortes eszközöz süllyednek, ami nem kevésbé veszedelmes, mintha az üzérvilág kíván tetszetős jelszavakkal illetéktelen haszonra szert tenni. Nagy elővigyázatra, élettapasztalatra s tiszta, világos ítélő képességre van itt szükség.

A szépen csengő jelszó nyomán: „Földet a népnek!” megindultak a parcellázások; magánosok és bankok vették kézbe az ügyet s a vége az lett, hogy megszünt sok viruló gazdaság s helyébe jött egy esomó kiúzsorázott földvásárló. Mohó kapzsissággal vetették magukat a könnyű pénzszerzésre, mert nem a nemes cél lebegett előttük, de a saját önzésük.

Két, háromszoros áron jutott a földműves a földhöz s a nem éppen altruista pénzügyintézetek egész légiója sietett a kölesön nyújtással, természetesen nem éppen illő kamat mellett.

Így azután nem hogy segítettünk volna az ügyön, de rontottunk s a nyakunkra neveltünk egy uzsorászkodó társaságot.

Éppen azért ne arra törekedjünk, hogy folytonos birtokváltozások álljanak elő, de neveljünk akár a közép-, akár a kisbirtokon gazda generációkat, s erősítsük őket a tudomány, a tőke, a haladás eszközeivel, hogy nagy feladatuknak eleget tehessenek s gyarapítsák nemzeti tőkénket.

A földosztást erőltetni nem tanácsos. Ellenkezőleg, a darabokra széjjel hullott kis birtokot is egyesíteni kellene, mert a község határában szétszórt apró földparcellák csak megnehezítik a művelést, időrablással ártnak s a sok megye mind szaporítja a terméstől elvont földterületet s ez a sok megye neveli a gazt és káros állapotokat.

A föld korlátlan oszthatósága elvonja népünket más egyéb foglalkozástól s ez az oka, hogy sem az ipari, sem a kereskedelmi, sem a tudományos pályára nem nevelnek gyermeket.

Ha ennek a földosztó felfogásnak helyt adunk, úgy magunk mondjuk ki, hogy mi agrár állam akarunk lenni, egyébbel ne foglalkozunk.

Szinte vérünk ké vált az a felfogás, hogy csakis a földbirtoklás az egyedüli boldogító foglalkozás s népünkben öregbítjük azt a hitet, hogy csak mint földműves élhet meg.

A földosztásnak egy másik hibája a helyes gazdasági reformok megvalósításának nehézsége.

Tagadhatatlan, hogy népünk nehezen mozdul ki régi szokásaiból.

Alig látom, hogy a földműves tudomány terén csak valamit is haladna, nem látom, hogy a termelésén javítana, fontos, nélkülözhetlen terményeket termesztene.

Így azután bekövetkezhetik az az állapot, hogy óriási kiterjedésű földterületek mellett becsukhatjuk a cukor-, dohány-, textil-gyárakat, mert ezekkel a mi népünk nem foglalkozik, sőt állattenyésztésünk is teljesen lehangyatlak.

A parcellázást egy nagy nevelő, tanító munkának kell megelőzni, hogy népünk megedzve illeszkedjék bele a kulturális mezőgazdálkodás kereteibe s fel legyen fegyverkezve az üzleti ismeretekkel.

A kivándorlást sem akasztottuk meg, sőt egyenesen lehetetlen helyzet elé állítottuk a pénz nélkül, úgyszólván hiteltől vásárló új birtokost, ki a terheket nem bírhatta meg s kivándorolt.

Mások túlsok spekuláció folytán meglevő kis birtokaikat is elvesztették s az egész nagy gazdasági evolúció egy esomó meggazdagodott parcellázó zsiros nyereségévé zsugorodott.

Ahelyett, hogy az állam vette volna kezébe az ügyet s ezzel megmentett volna egy esomó eladósodott közép birtokost s méltányos feltételek mellett földhöz juttatott volna sok ezer kisbirtokost, elnézte, hogy arra nem érdemesek vagyont harácsoljanak össze s gyengének bizonyult a legéletbevágóbb kérdés: a földbirtok fogalom szabályozásának kérdésénél. Hiába láttuk az évenkénti óriási földbirtok forgalmat, a sok kényszer eladást, az árverések özönét, a tönkrement existenciákat s kivándorlást; gyengék voltunk, nem mertünk a veszedelmes irányzattal erélyesen szembeszállni.

A pénzügyintézeteknek tetszett ez az állapot. Megvonták a hitelt a birtokostól, hogy kényszer helyzetbe kerüljön s örömmel adtak a földvásárló spekulánsnak, aki egyszersmind kölesön felhajtó is volt.

Teljesen pénztelen és vagyontalan, sőt mondhatnánk erkölcsi tőke nélküli egyének is vehettek 1000 holdas birtokot s a földbirtok nem az emberi életmet előállító nemzeti kincs volt többé, de egyszerű tárgy, amelyen üzérkedtek.

A földbirtok természete, hogy azon állandó, javító, szorgalmas tevékenység foglaljon helyet, nem pedig az, hogy azon soha birtokosa meg sem melegeghessen.

A magyar föld termő erejének, züllésének egyik legfőbb oka ez.

Ott, ahol nemzedékek látnak napvilágot, ahol a föld szeretete mindennél elébb való, csak ott várhatunk mezőgazdasági téren sikert, viszont ahol a föld árúciá, nyereszkes tárgya, ott csak visszaesés észlelhető.

Ki kellene mondani a birtok oszthatóságának határát, a hitbizományokat megszüntetni s azokat a szabad forgalomnak átadni. Áll ez különösen a nagybirtoktestekre, amelyekre szükség nincsen.

A nagybirtok épp úgy útjában áll a haladásnak, mint a törpe birtok már kötöttségénél fogva is.

A legtöbbször zsaroló bérlő gazdaság folyik ezen, s a bérlő nem annyira a földművelésre fekteti a fősúlyt, mint inkább üzleti tevékenységre, sokszor bözézésre.

Annál nagyobb szükség van a középbirtokra. A középbirtokon folyik a legintenzívebb földművelés és állattenyésztés.

Itt állítják elő a nagy tömeg élelmiszert, az ipar szükségletek nyers anyagát s érvényesítik a haladás minden vívmányát, s ez munka alkalmat biztosít a mezőgazdasági munkásnak egész éven, sőt részben munkával látja el a kisebb birtokost is.

Itt szerzi be takarmányszükségletét, tenyészállatait, gyümölcsfa oltványait is a kisbirtokos s maga a földbirtokos a nemzet intelligenciájának gerince.

Középbirtok nélkül nem élhet meg a cseléd és napszámos, mert munkakört csakis ez tud egész éven biztosítani s ne feledjük, ezekkel is számot kell vetni, mert „szegények mindig lesznek“.

A parcellázásoknál pedig arra ügyeljünk, meg van-e a földvásárlónak a szükséges tőkéje és tudása?

Aki szorgalmas tudással, takarékossgal szerezte meg a földszerzéshez szükséges tőkét, azt juttassuk földhöz, de csupán frázisok kedvéért ne parcellázzunk. Ha a parcellázást célszerűség, vagy szükségesség kívánja, ott maga az állam vegye kezébe a közvetítést, ne engedjük, hogy arra nem hivatott s arra nem méltó üzerek már csirájában fojtsanak meg minden sikerre való kilatást.

Szomjas Gusztáv.

Egyház

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

Sulyok István esperes szerint a kérdés olyan fontos, hogy nagyon megérdemli a vele való behatóbb foglalkozást. Mikor az igazgatótanácsban a szabályzat 32. paragrafusa került tárgyalás alá, nagyon érezte, hogy ennek intézkedése százados kapcsolatot érint. — A felsőbboktatási albizottságban szóvá is tette, hogy hol és hogyan foly most a templomi szolgálat terén a gyakorlati kiképzés? Miután megnyugtató választ nyert: hozzájárult a szóban forgó ponthoz. Úgy látta, hogy egyfelől mérsekelnit kellett az ifjak teljesítő-képességének túlságos igénybevitelét, de másfelől biztosítani kellett az ellenőrzés kellő gyakorlását. Óhajtott volna, hogy az egyetemi theologiai tanárok teljes közreműködésére számítani lehetett volna. Éreznie kellett volna a tanároknak, hogy ezt megtehették volna. De az akarat hiányán ez a mód kivihetetlennek bizonyult. Ne opportunuskodjunk. A debreczeni egyháznak a nagy cél érdekében itt elzárkózni nem szabad. Hadd foglal-

kozzék tehát még a kérdéssel a debreczeni egyház s tanúsítson jó indulatot a kérdésben, másként magatartása az érzekenykedés színét viseli magán. Jánosi Zoltán tanácsbíró személyes kérdés címén azt jegyzi meg, hogy a jó indulatot felesleges a debreczeni egyháztól kérni, az megvolt s megtesz. Ezúttal csak azt tette, hogy a felelősséget átharította azokra, akik ebben a kérdésben első kezdeményezők voltak. Szele György képviselő tagadja, hogy a debreczeni egyház magatartása, intézkedése az érzekenykedés tolyománya volna. Ebben a kijelentésben ne kételkedjék senki. Rég gondolt már a lelkészi kar erre a megoldásra. A most megszűnt gyakorlat a lelkészi kart sok megrovásnak tette ki. De a helyzet egyébként is tartahatatlannak volt. Mikor az egyház az újonnan épült ötödik templomba is kérte a diákok szolgálatát: azt nem nyerte meg a kollégiumtól. Majd a szünidei szolgálat megszűntetése is bekövetkezett. Ez az összevisszaság belekényszerítette az egyházat, hogy gyökeres rendezéssel oldja meg a kérdést, annál inkább, mert a felmerült nehézségekre a szabályzat 32-ik pontja feltette a koronát. Kezébe vette tehát az istentisztelet ellátása rendezését maga az egyház. Ő ugyan köszönettel hallja a püspök úr indítványát, de mert érzi, hogy az sikerre az egyháznál nem vezet: kéri, hogy tekintsenek el attól. Egyhamar az új intézkedésen nem is lehet, de nem is kívánatos változtatni. Az új berendezkedés kitünően bevált, az indítvány elfogadásához nem járul hozzá. Gróf Degenfeld József kiváló tapintattal azt ajánlja, hogy a püspök úr indítványa felett hadd medítálgjon az egyház, míg a kérdés érlelődik, fogadja azt azzal a jó indulattal, mellyel azt a körültekintő indítványozó megtette s a megkeresésre majd csak tartós megfontolás után adjon választ. — György Endre egyházmegyei gondnok sajnálja a felmerült kontroverziát. Lám, a katolikusoknál nem merül fel ilyen baj. Még nagyobb sajnálattal látja, hogy a lelkészképzőintézet és a debreczeni egyház közt a viszony hovatovább romlik. Már pedig megengedi ugyan, hogy az egyetemi theologiai elméleti képzés intenzívebb lesz: de a kura pasztorális szempontjából ilyen viszonyok közt csökkenni fog. Így lesz ez különösen idővel, amikor a mostani tanárokat mások, újak váltják fel. Ma már ellentétek fejlődnek ki a kollégium, az egyetemi tanárok és a debreczeni egyház között. Helyesli, hogy az egyház a maga templomi katedrája felett maga kíván rendelkezni, de ez nem zárja ki a püspök úr indítványának örömmel való elfogadását. Kár, hogy az egyház súrlódási felületté teszi a szabályzat kérdéses pontját, hiszen itt csak a bölcs egymásmegértése, az üdvös együttműködés biztosíthatja a kívánt sikert. Humoros megjegyzésekkel, ötletes észrevételekkel fűszerezte felszólalását, mi a közgyűlésben örvendetesen kedélyes hangulatot váltott ki. Sajnálni tudjuk, hogy a tartalmas fel-

szólalást bővebben nem reprodukálhatjuk, de — bár a gondnok úr felszólalását, mint mindenkor, úgy most is a legéberebb figyelemmel s nagy érdeklődéssel és csendben hallgatta a közgyűlés: a tanácsterem szerencsésnek nem mondható akusztikája lehetlenné tette, hogy a terem minden zugában megérthetők volna a találó észrevételek minden pontját. — Püspök úr, mint indítványozó, kijelentette, hogy a felszólaló debreczeni lelkészeknek azt a tanácsát, hogy indítványát vonja vissza, nem fogadhatja el. Szavazás alá bocsáttatván a kérdés: a közgyűlés az indítványt a három debreczeni lelkész kivételével a magáévá tette. Csak egy pár reflexiót legyen szabad tennünk. A közvélemény mennyit ostromozta hosszú időn át a debreczeni egyházban századok óta divatozó diák-szolgálatot! Az újabb időben pedig ugyancsak erősen megnyilatkozott a közóhajtás, hogy újabb élet vitessék a templomi szolgálat ellátásába. De minden évtizedes ostromlás hiábavaló volt. S most a teljesen indokolt szabályzat rövidke pontja mit vont maga után! Lehet, hogy némelyek talán az ügy érdemének szeretnék szájába adni megfelelő vonatkozással a régi latin mese szavait: „faceres si mea causa: gratum esset“. Nekünk csak örülnünk lehet, ha a debreczeni gyülekezeten a templomjárás népesebb, a hívek buzgóbbak, amióta a káplánok végzik az eddigi diák-szolgálatot; de elhiszik nekünk a túlsó oldalon azt, hogy a püspök úr indítványában kontemplált módozat, gondos előkészítés és ellenőrzés mellett távolról sem rontaná a helyzetet, sőt — a nemes versenyrekelés — csak fokozná a kívánatos sikert. Hogy a legációt azért kellett megszüntetni, mert annak költségét most a káplánok díjazására kellett fordítani, legalább is furcsa... Furcsa, akár a debreczeni egyház anyagi erejét mérlegeljük, akár pedig azt tekintjük, hogy valahol a káplánok a délutáni istentiszteleti szolgálatokat csak külön díjazásért végezhetik.

Olvastatott a tőkesegély-bizottság 1916. évi június 14-én tartott gyűlésének jegyzőkönyve. Ennek rendjén egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy az 1914. és 1915. évben egyházkerületünk egyházközségei között kiosztott tőkesegélyek felhasználásáról szóló számadásokat a tőkesegély-bizottság rendbenlevőknek találta. A számadásos kimutatásokat további ellátás céljából felterjeszti az egyetemes konventhez.

Ezenkívül szükségesnek tartja, hogy a következő határozatokat hozza, ú. m.:

1. Utasítja a kishodosi egyházközséget, hogy a templomépítésre nyert 4000 K tőkesegélyből a lelkészi lak javítására fordított 500 K-t, a felsőjózsa egyházközséget, hogy az iskolaépítésre nyert 4000 K-ból egyéb célra fordított 1000 K-t csatolja vissza a felhasználásig gyümölcsözőleg kezelendő eredeti tőkéhez f.

évi november 1-ig s ennek megtörténtéről tegyen jelentést az esperesi hivatal útján az egyházkerületi elnökséghez.

2. Meghagyja az ottományi egyháznak, hogy amennyiben egyéb nyomós ok a segély takarékpénztári kezelését nem igényli, a pénzt az adósság törlesztésére fordítsa.

3. Sürgősen utasítja a halmi-i egyházközséget, hogy a takarékpénztárba helyezett 2400 K-ról szóló betéti könyvet a lelkész nevére haladéktalanul irassa át az egyház nevére s ennek megtörténtéről 8 nap alatt az esperesi hivatal útján tegyen jelentést az egyházkerületi elnökségnek.

4. A csaholczi, szatmáresekei és tunyogi egyházközségeket utasítja, hogy a segély fel nem használt részét a felhasználásig gyümölcsözőleg kezelje s a határozat foganatosításáról november 1-ig tegyen jelentést az esperesi hivatal útján az egyházkerületi elnökségnek.

A tőkesegély-számadások ellátásának módozata kérdésében jövőre nézve kimondja, hogy az ide felterjesztett s esperesi aláírással hitelesített számadásos kimutatásokat teljesen hiteles számadásoknak tekintti, a felülvizsgálat alkalmára az eredeti okmányok felterjesztését nem kívánja, csak abban az esetben, ha az esetleg felmerült okok alapján azt indokoltnak találja. Egyébként a segélynek szabályszerű felhasználásáról szóló, a segélyezett egyházak kebléi számadásának keretébe beillesztett számadás helyességének elbírálása a fokozatos egyházközségi és egyházmegyei hatóságok anyagi felelősség mellett teljesítendő kötelessége. Végül, mivel a fel nem használt segélyrészeket gyümölcsözőleg történt elhelyezésének ellenőrzése ki nem kerülhet: egyházkerületi közgyűlésünk elrendeli, hogy az egyházközségi számadásvizsgálásnak ezt az ágazatát vagy az egyházmegyei számvevőség, vagy az egyházlátogató bizottság az eredeti okmányok megtekintésével gondos figyelemmel lássa el, annál fogva az egyházlátogatósi jegyzőkönyvnek az a pontja, mely a nyert segélyekkel foglalkozik, kiegészítendő azzal, hogy az esetleg fel nem használt segély elhelyezését igazoló okmány eredetiben megtekintendő.

Nagyobb emóciót a közgyűlésen egy tárgy sem keltett. A lelkészszentelés ünnepélyes menetén kívül, csaknem mindenütt színtelen, bizottsági s előadói javaslatok elfogadásában csúcsosodott ki a közgyűlés tevékenysége.

Az egyházkerületi és népiskolai tanügyi bizottság jelentése mintegy negyven tárggyal szerepelt a gyűlésen. Derekas munkát végeztek úgy a bizottságok, mint az előadók. Az egyházmegyék szokott vonatkozású felterjesztései s néhány kérvény tárgyalása után június 19-én délben véget ért a közgyűlés.

S.

Közélet

Kérelem

a magyarországi testvér református és evangélikus egyházakhoz.

Részint a napilapokból, részint más forrásokból ismeretes a testvér egyházak előtt az a nagy romlás, mely folyó évi június 19-én Balkány községet és vidékét sújtotta.

Az Újfehértó táján keletkezett cyclon, az említett nap délestvéjén, egynegyed óra alatt tönkretette Balkány községet. Épület épen nem maradt, szép, sugár tornyunkat, templomunk érefedelét az utca átellenében lévő leányiskolára zúdította, mind a hármat semmivé tette, a lelkészlak előtt lévő százharminc éves óriási akácokat a lelkészlakra kavarta, ennek javítás alatt lévő fedelét megsemmisítette, úgy, hogy az ég alatt, tető nélkül vagyunk.

Minthogy egyháztagjaink is épületeiknek, szőlőskertünknek, mezeinknek megsemmisülése folytán számokban ki nem fejezhető károsodást szenvedtek s így magunk erejéből tenni semmit sem tudunk, a testvér egyházak könyörülő szeretetéhez kell fordulnunk. A nagy bajban hozzátok folyamodunk. Segítsetek testvéri szeretetből származó adományaitokkal, nem könyöradományt kérünk, hanem a testvéri szíveknek együtt érző megnyilvánulását.

A jókedvű adakozóknak szeretetből származó jótéteményeit irányítsátok a balkányi Takarékpénztár Részvénytársulathoz, mely adományaitokat embérbaráti érzéssel kezelni fogja.

Balkány, 1916 július 3.

A Balkányi Református Egyháztanács nevében:

Nagymáté Albert,
református lelkész.

Atyafiságos szeretettel kérjük protestáns lapársainkat, hogy ezt a kérelmet közölni s a károsodást szenvedett egyházat ezáltal is az olvasók keresztyéni jóindulatába ajánlani kegyeskedjenek. *Szerkesztőség.*

Tükörcserepek.

33. A jövő zenéje.

A háború a különféle értékek felől alkotott gyarló emberi fogalmakat teljesen össze-vissza kuszálta. Ne beszéljünk most a szappanról, melynek az ára a háború alatt ezer percenttel emelkedett, hagyjunk békét a 80 koronás libáknak, 160 koronás szakasztott malacoknak, sőt sebzett talppal nyugodjunk bele immár abba is, hogy egy pár cipőnek csak a megtaláltatása 25—30 koronába kerül. Mindezek a háborús üzleti konjunkturák folyamánai: üzelmek; árak, de nem értékek.

Értékké súlyosodott azonban a háború folytán sok olyas dolog, amit ennek előtte haszontalan esecsebecsének tartott az okos ember.

Itt vannak pl. a hősi kitüntetések jelző különféle metáliák: arany-, ezüst-, bronz- és vasérmek. Ki hitte volna valaha, hogy ezek a holmik az emberi becsvágy, hiúság kielégítésén kívül egyébre is alkalmasak lesznek? Ki gondolta volna, hogy épen ezek az emberek megkülönböztetésére szolgáló eszközöcskék az emberi egyenlőség nagy gondolatának a kifejezői is lehetnek?

Pedig a kitüntetéses vasúti alkalmazott, meg a Signum Laudis-t viselő hős példája és még sok más hasonló eset ezt az örvendetes, háborús tapasztalatot igazolja.

Vezércikket olvastam a minap arról, hogy egy többszörösen kitüntetett budapesti pincér, szabadságotatásának ideje alatt ép oly szolgálatkészen végezte pincéri teendőit, mintha nem is lett volna tisztában a mellét díszítő arany vitézségi érem jelentőségével.

Ez a vezércikk juttatá eszembe a dorlisheimi vendéglős derék katona fiát, aki, midőn Strassburgból hozták kirándultunk, beteges, öreg atyja helyett épen olyan szolgálatkészen szervizolta a sört vendéglőjünk látogatóinak, mintha ő is elfelejtkezett volna arról, hogy nemcsak katona, hanem abszolválts theologus is egy személyben.

Pedig sem ebben az esetben, sem a pesti hős pincér esetében nincsen „elfeledkezés”. Ellenkezőleg tisztességes polgári munkájuk értékének a tudata megszabadítá őket mindenféle haszontalan előítélettől.

A különféle munkák értékelésében is egészen új szempontokat teremtett a háború s bizonyos, hogy a felfogások megváltozása éreztetni fogja hatását a háború után is. E hatás alól nem emancipálhatjuk magunkat mi, lelkészek sem, kik eddigelé par excellence szellemi munkásoknak tartottuk magunkat. Szellemi munkánk — magában — alig fogja biztosítani a magunk és családunk korszerű és hatványozott mértékben megdrágult megélhetési feltételeit. Segedelmet is alig-alig várhatunk e földön innen vagy onnan. Mellékfoglalkozásokra kellene hát gondolnunk, hogy segítsünk magunkon, amennyire lehet.

Terque, quaterque boldog az, akinek jó javadalmi földjéhez megfelelő gazdálkodói hajlamot és tehetséget adott a jó Isten. Ám ez a kettő ritkán jár együtt.

S azok, akik vagy az egyiknek, vagy a másiknak, vagy pláne mindakettőnek hijával vannak s e miatt inséget látnának, emlékezzenek meg róla, hogy a nagy Pál apostol sátorponyva készítő volt és az ő apostolok egyike-másika halászattal foglalkozott. Régi dal, hogy a munka nem szégyen.

Hallottam én már olyan kollégáról is, aki mint sütökemence készítő kereste meg kenyere javát s e mellett jó pap hírébeni s állott. Igaz, hogy ehhez a mes-

terséghez külön ingenium és gusztus kívántatik, de azért kétségbeesni nem szabad.

A lényeg az, hogy szakítani tudjunk az előítéletekkel. Élünk úgy, ahogy tisztességes munkával élni lehet. „Avagy miért halnánk — éhen óh, Izraelnek háza?”

34. Hegyközkovácsi — Skagerakk.

Mintha csak a Kitchener epitáfiumának szánta volna a hegyközkovácsi bíró ezt a magagyártotta verset, melyet a népitétellel agyonvert Felföldi Gergely gyújtogató fejfájára vésetett:

„Sokaknak voltam félelmére
Éltemmel megfizettem érte
Számolni mentem az égbe.”

Bors.

Papp László.

A főgondnok, mint szülő.

Egyik lelkipásztor atyánkfia véleményünket és tanácsunkat kéri az ilyen módon előadott ügyben:

Az egyházközség főgondnokának, ki egyszersmind községi jegyző, valamint a községi iskola gondnokságának elnöke, van egy negyedik elemi osztályt végező leánya, kit, mint magántanulót, a református egyház tanítónője készített elő. Vizsgálatára azonban nem a református iskolába vitte a leányt, hanem a községi iskolába, melyben az ő elnöksége alatt a római katolikus vallású községi iskolai tanítónő vizsgálta a gyermeket. — még a vallástól is, és pedig ez utóbbiból a római katolikus pap közreműködésével s az így megtartott vizsgálat alapján a gyermeknek a vallástól is adtak osztályjegyet. A vizsgálaton mindvégig jelen volt a református egyháznak azon tanítónője is, ki a gyermeket magánúton tanította. Ellenben nem volt jelen a református egyháznak az a tanítója, aki, mint osztálytanító érdekelve lett volna, valamint a református lelkész sem, bár ez utóbbi, mint a községi iskolaszék tagja kapott meghívót, de más, fontos elfoglaltsága miatt nem mehetett el.

Az így elmondott tényálláshoz aztán a lelkész úr a kérdéseknek egész légióját fűzi, az egyes érdekeltek magatartásának elbírálására nézve, úgyszintén a vizsgálaton kiállított bizonyítvány érvényességére nézve. E kérdések közül azokra, amelyek fontosnak látszanak, megadjuk a feleletet, természetesen azzal a fenntartással, amivel a pápai decretalisok szoktak kiadatni: *si ita est*. Mert az is meglehet, hogy a kérdezősködő lelkész urat nem egészen a valósághoz híven informáltak az eseményekről.

Mindenekelőtt kétségtelen, hogy a szülőnek joga van a gyermekét abba az iskolába iratni be, amelyikbe óhajtja. Annál inkább el kell ismerni ezt a jogát a tekintetben, hogy magántanuló gyermekét hol vizsgáztassa. Más kérdés, hogy ha a szülő épen a *református egyház*

főgondnoka, ildomos-e a református egyház iskolájának illetően mellőzése. De erre is tudunk képzelné egészen elfogadható okot.

Azzal tehát, hogy magántanuló gyermekét a községi iskolába vitte vizsgálatra, a községi jegyző-főgondnok úr semmiféle sérelmet el nem követett. És így nem szegett kötelességet a gyermeket előkészítő református tanítónő sem azzal, hogy magántanítványának a vizsgálatán jelen volt, bárha ez a vizsgálat nem a református iskolában tartatott is. Valamint viszont a református iskola osztálytanítója és a református lelkész úr nem mulasztottak semmit azzal, hogy a vizsgálaton — ahova vagy nem, vagy csak iskolaszéki tag minőségben hívtak meg — nem voltak jelen. Kétségtelen, hogy az így megtartott vizsgálat egészen szabályos volt s a gyermek osztálybizonyítványának érvényességéről kérdés nem támadhat, *kivéve*...

Nos, igen: természetesen *kivéve a vallástól*. Az ugyanis magától értetődik, hogy a református gyermeket a vallástól megvizsgálni s abból osztályzattal ellátni sem a községi iskolai tanítónő — (még ha nem volna is római katolikus vallású), — sem annál kevésbé a római katolikus pap nem jogosult s ha ezt mégis megtette, ezzel *igenis vallássérelmet követett el*.

Az a *református* iskolai tanítónő pedig, aki ilyen eljárásnál asszisztál, és még inkább az olyan *egyházi főgondnok*, aki gyermekének más vallású pappal adat a vallástól osztályjegyet, mindenesetre *súlyos felelősséget követ el*. (V. t.-c. 34. §. 3.)

Minthogy a vallástól adott osztályzat érvénytelen, természetesen a gyermeknek a vallástól újra vizsgálatot kell tenni és természetesen az *illetékes* lelkész előtt, akit esetleges ellenszenv miatt épúgy nem kerülhetnek ki a szülők, mint például a gimnáziumnak valamelyik tanárát az azon gimnáziumba járók. Mert ugye bár csak arra van jog, hogy valaki ne iratkozzék be, vagy ne jelentkezék vizsgálatra valamely iskolánál; de ha egy iskolánál jelentkezett, annak a tanerői (tehát az ott vallásoktatóként működő lelkész) előtt tartozik vizsgáztatni. Ha pedig a gyermek a vallástól újra nem vizsgáznék, mivel a vallástól kötelezett tantárgy, melyből sikeres és szabályszerű vizsgálat nélkül a bizonyítvány nem érvényes, minthogy azonban a formáserint érvényesnek mutatkozó bizonyítvány alapján a gyermeket akadály nélkül felveszik más iskolába, — alig van más mód, mint az esetről *körülményes jelentést tenni az illetékes tanfelügyelőhöz* a bizonyítvány érvénytelenségének megállapítása végett.

Egyébként pedig nagyon jó volna ettől az esettől egészen eltekintve is, részletes és kimerítő vizsgálatra hívni fel az *esperes* figyelmét is, mert olyan helyen, ahol az egyházközségi főgondnok — amint a levélírója közli — egyik gyermekét nem engedé konfirmáltatni, másikat meg im a róm. kath. pappal vizsgáltatja a vallástól: *nagyon súlyos, komoly bajok lehetnek az*

egyházi életben, melyeknek sürgős orvoslása végett az állapotokat alaposan megismerni, s a baj továbbterjedésének meggátlása céljából gyorsan s erélyesen intézkedni az egyházmegyei hatóságnak is kötelessége.

Irodalmi szemle

Dr. Némethy Károly hevesnagykünsági református egyházmegyei gondnok Turkevén, folyó évi május hó 17-én tartott nagyszabású, korszerű eszmékben és keresztényi, evangéliomi gondolatokban bővölködő *székfoglaló beszéde*, melyet Lapunk ez évi 21. számában alkalmasan közöltünk, külön kiadványképen is megjelent 16 nyomtatott lapnyi terjedelemben, izléses és eszes kiállításban. A gyülekezeteink számára megküldött eme program bizonyára nem csupán a levéltárak egyik értékes darabja leendő, hanem egyszersmind méltó tanulmányozás tárgya is, melynek olvasása nyomán tettek és alkotások fognak létrejönni. Örömmel és szívesen üdvözlünk, ha az illustris érdemdús író gyarapítaná Lapunkat ezentúl is értékes közleményekkel.

Igehirdetés, Példaadás. Egyházi beszéd. Írta és Kolozsvárott az erdélyi református egyházkerület közgyűlése alkalmával, 1916 április hó 30. napján a Farkasutcai templomban tartott *ifjú papokat felszentelő istentiszteleten* elmondotta *Vásárhelyi Boldizsár* dési református lelkész, esperes. Terjedelme 14 lap, ára 20 fillér. A befolyó jövedelem a Kolozsvárott felállítandó református felsőbb leánynevelő-intézet javára van szánva. Ezt a becses kiadványt, úgy az ismert nevű jeles szerzőre és tartalomdús értékes művére való tekintetből, mint a nemes, szent cél előmozdítása szempontjából ajánljuk a lelkipásztori és tanítói körök buzgó figyelmébe.

Arkhippus. Lelkészszentelési egyházi beszéd, melyet Pál apostol kolossei levele 4. részének 17. verse, mint alapige nyomán írott és folyó évi június hó 14-én, a debreczeni református nagytemplomban tartott lelkészszentelési ünnepélyen elmondott *Erdős Károly*, lelkész-képző intézeti tanár. Lapunk folyó évi 25. számában időszerűleg közöltük már ezt az alkalmi beszédet, melyet 16 nyomtatott lapnyi terjedelemben a városi könyvnyomda-vállalat szép, sőt díszesnek mondható kiállításban külön is kiadott, kedves emlékül a felszentelt lelkész atyafiaknak és a hivatalosoknak.

A „Vasárnap” című közismert vallásos néplapunk, melyet az ORLE ad ki, július és augusztus hónapokban a nagy papirhiány miatt négy lapon, tehát felényi terjedelemben jelenik meg. Az első négy lapon szám folyó hó 2-án hagyta el a sajtót s örömmel megállapíthatjuk, hogy a gondos szerkesztő a szűkebb keretek között is tartalmas dolgokat közöl. Bizton reméljük, hogy ez a néplapunk továbbra is megfelelőleg és nemes ambícióval tölti be szép hivatását.

A Debreczeni Lelkészi Tár, mint füzetes vállalat, még csak az első évfolyamban jelenik meg, mégis már a mi viszonyaink között szokatlanul nagy olvasó és előfizető közönséget nyert meg a maga számára. És méltán; mert mint a legújabb júniusi füzete is igazolja, teljesen megfelel a hozzá fűződő várakozásoknak. Ebben a mostani vaskos füzetben a Theologiai Értesítő rovata alatt *dr. Varga Zsigmond* folytatja és fejezi be „Az ótestamentumi bevezetést, szövegkritika és archaeologia irodalmáról és problémáiról” írott értékes tudományos értekezését, melyben az ezen tételre vonatkozó összes termékekről, kutatásokról és segédeszközökről kritikailag megállapított tájékoztatásokat nyújt. A különféle alkalmakra szánt Beszédék és Imák írói Andrásfi Tivadar, Bereczky József, Bokor József, Dávid Pál, Kiss Albert, Székely János, akik nyilván a legjobb dolgozataikat bocsátották közre ezúttal is. Az életrevaló és helytálló szakfolyóirat megjelenik havonként. Előfizetési ára egész évre 14 korona, az Orle és Mele tagjainak egész évre, egyszerre előfizetve, 12 korona. A *Theologiai Értesítő*, mint a vállalat külön kiadványa, a júniusi számban közli *dr. Varga Zsigmond* imént jelzett értekezését. E tudományos kiadvány szintén havonként jelenik meg és előfizetési ára egész évre 5 korona. A Hegedűs és Sándor könyvkiadó vállalat e becses és tartalomdús kiadványait ajánljuk az illető körök érdeklődő figyelmébe.

Az Igehirdető minden füzetének megjelenését örömmel üdvözljük és ha átolvasgatjuk a tartalmát, méltó elismeréssel kell azt honorálnunk. A júliusi (7.) füzet szebbnél-szebb beszédeket közöl az ismert nevű prédikációírók, nevezetesen Lukácsy Imre, dr. Deák János, Erdélyi Imre, Rédei Károly, Kund Sámuel, Nánay Béla és Mészáros János tollából. Ezek a részint alkalmi, részint korszerű beszédek egytől-egyig érdemesek a használatra, illetőleg tanulmányozgatásra, sőt nagy lelki épüléssel olvashatják azokat intelligens egyháztagjaink is, anélkül, hogy ezáltal az igének templomi hirdetése és hallgatása alól a legkevésbé is felmentve képzelhetnék magukat. Sőt éppen az ilyen kenetes és evangéliumi szellemű beszédeknek az olvasása fokozza az ige hallgatása után való sóvárgást és az Úr házában buzgó látogatását. A hivatásos és áldozatra kész szerkesztőség ezúttal is külön melléklettel kedveskedett előfizetőinek, amennyiben kiadta és gratis megküldötte kinek-kinek Mészáros János laskói református lelkész „A mi magvetésünk” című értékes beszédét, melyet a szerző az alsóbaranya-szlavóniai lelkészi értekezlet gyűlésén tartott I. Kor. 15, 37. 38. alapján. Az Igehirdető kiadóhivatala: Nagybánya, Hid-utca 19. sz. Előfizetési díja egész évre 12 korona.

Az Út 1916. évi júniusi (II. évfolyamú 6.) száma változatos és érdekfeszítő tartalommal jelent meg. A Csendes óra, az Egyházi ének és zene, a Megbeszélések, a Kalászkok és az Irodalom rovatai fontos tételek-

ről szóló közleményekkel bővülködnek. Örömmel köszöntjük a kiadóhivatal felhívását, mely szerint dr. Ravasz László beszédeinek egy újabb gyűjteményére előfizetést hirdet. A megjelenendő kötet tartalmazni fogja a kiválóan és méltán kedvelt szerzőnek 1910 óta irt és mondott beszédeit, prédikációit, emlékbeszédeit, elmélkedéseit, halotti orációit, agendáit és vallásos tárcáit. A kötet 25—31 iv terjedelmű lesz, ára 6—8 korona; esetleg, ha a könyv vaskosabb lenne, valamivel több. A kiadáshoz legalább 500 előfizető kell. Ajánljuk az érdekelt és érdeklődő körök buzgóságos figyelmébe, meg lévén bizonyosodva afelől, hogy a Ravasz László munkái sem méltányolás hiánya, sem anyagi képesség elégtelenségére való hivatkozás, sem semmi más ok miatt kéziratban nem maradhatnak, hanem nyomtatásban hatni, építeni, gyarapítani hivatvák mind manapság, mind nemzedékről-nemzedékre.

Halottaink

Balogh István kiskolesi református lelkész életének 84., házasságának 57. évében június hó 28-án csendesen elhunyt. A boldogultat, aki évtizedek hosszú során át volt buzgó munkása az Úr szőlőjének, felesége, gyermekei, vejei, unokái és dédunokái siratják gyülekezetével együtt. Legyen áldott emlékezetek!

Különfélék

V.

Ez pedig nem nagy V betű, hanem római ötös, ami jelenti állami hivatalviselőknél az igazi uraságot.

Mert tekintélyesek már a VIII-ban levők is; a VII-esek pláne előkelők, hiszen többnyire nagyságolják őket s néha a *kir. tan.* címet is kapják; a VI. meg a hatalmat jelenti, hisz' ebben a nagy hivatalok főnökei vannak: törvényszéki elnök, pénzügyigazgató, — sőt a VI-nak nagy jelentőségét a nem beamter-ésszel gondolkodó magyar is megéri, ha tudja, hogy a vármegyei alispán is a VI-osok közé tartozik. Am mindez semmi az V-höz képest, amelyben már a nagy urak vannak: a méltóságosok: katonák közt a generális, civilek közt a főispán. A VI-ig még csak fel lehet jutni lassanként ama bizonyos lajtorján, de az V-ben már csak a kiváltságosok kerülnek: a születésük vagy az egyéni nagy tulajdonságaik folytán kiemelkedők.

Vagy másfél évtized előtt a magyar állam is elérkezett a tudomány megbecsülésének arra a fokára, hogy a tudomány előkelőségei számára is megnyitotta az V-öt, és ma már az egyetemi professzorok, meghatározott tartamú szolgálat után, valóságosan is bejutnak abba a hivatali fokozatba, melybe azelőtt csak a minisz-

teri tanácsosi cím adományozása útján kivételesen s névleg jutottak.

A debreczeni m. kir. tudományegyetemnek két professzorát érte a közelnapokban az a kitüntetés, hogy Ő Felsege az V. fizetési osztályba nevezte ki: D. *Erdős Józsefet* és *Sass Bélát*.

Az ilyen előléptetések alkalmával szokás a szerencséseket körüldiesérgetni. Én ezt nem teszem. Csak egy-egy igazságot írok ide, azokat is kelleténél szerényebben fogalmazva. Hogy Erdős Józsefnél nincs kiválóbb tudós a magyar protestáns theologiai tudomány művelői közt. S hogy Sass Bélánál több érdemet senki sem szerzett a debreczeni kollégium, a tiszántúli egyházkerület, az egyetemes konvent, mondjuk: a magyar református egyház adminisztratív ügyeinek végzésében.

Mást mért mondjak felőlük? Még azt hinné valamely rosszmájú, hogy bennök a jó kollegát s a Debreczeni Protestáns Lap volt érdemes szerkesztőit magasztalom. Pedig e lap olvasóinak jó nagy része, talán nagyobb része, tanítványa volt e két professzornak. — ezeket hívhatnám tanúknak, ha ugyan tanúkra volna szükség, annak bizonyítására, hogy váltig sok minden jót lehetne *igazán* ide írnom.

E lap olvasó közönsége minden magyarázat nélkül megéri azt, miért okoz nekünk különös örömet, hogy az V-be jutás más egyetemi tanároknak is kijáró dícsőségében legelőször s másokat nyilván jól megelőzve, épen ez a mi két kitünőségünk részesült. (nb.)

Az egyházkerületi hadi árvaház felállítására vonatkozó határozatot az Elnökség megküldte Debreczen város tanácsához, ahol is azt örömmel és hathatós támogatás kilátásba helyezése mellett vették tudomásul.

A debreczeni református egyház presbiteriuma folyó hó 1-én tartott gyűlésében az egyes bizottságok megüresedett helyeinek betöltése után köszönetet szavazott Somogyi Pálné és Endrődi Erzsébet buzgó egyháztagoknak, akik egy ezüst tálcát, illetőleg egy úrasztali terítőt ajándékoztak az egyháznak. A szépen fejlődő leánygimnáziumban újonnan szervezett latin-görög tanzsékre *Nánai Béla* kunszentmiklósi tanárt választották meg egyhangúlag, amit a presbiterium tudomásul vett s elhatározta az új tanár meghívását. Márk Endre udvtan. polgármester köszönetet mondott az egyháznak a Debreczenfalvára adományozott ötszáz koronaért. Hódy Béla egyházi levéltárnok pedig megköszönte a negyven éves szolgálati jubileuma alkalmából iránta tanúsított elismerést. Jelentést tettek a Dobozi-temető rendezésére alakított bizottság eddigi eljárásáról, az egyház halas kegyelettel gondol a Dobozi temetőben nyugvó nagy halottaira. A kultuszminiszter kimondotta, hogy az előd tanítói korpótlékát az utód törzsfizetésébe továbbra is állandóan beszámítja, de az ennek megfelelő államsegélyt nem folyósítja. Ezt a döntést a presbiterium bár sérelmesnek tartja, tudomásul vette. A bolgár és a magyar

Vörös-Keresztnek 50—50 koronát, a katonatiszti özvegyek és árvák Erzsébet-Otthonának 20 koronát szavaztak meg a debreczeni egyház részéről.

Gróf Tisza Imre emlékezete. Az ifjan elhunyt gróf Tisza Imre emlékezetét eddig is több nemes célú alapítvány örökíti meg Nagyszalontán. Újabban a szalontai főgimnázium ifjúsági segítőegyesületének alapjára folyik a gyűjtés és az igazgatónál levő íven eddig 5000 koronán felüli összeg gyűlt össze.

Szomjas Gusztáv tanácsbíró, lapunk kiváló munkatársa a felév végén számára megküldött *írói tiszteletdíjat* 100 koronára kiegészítve, valamelyik vihar által károsult község egyháza részére hozzánk visszajuttatta, mi pedig átutaltuk a püspöki irodába. Az ilyen cselekedetekben gyönyörködik az Úr. — Egy másik munkatársunktól pedig a következő jóleső sorokat vettük: „A Debreczeni Protestáns Lap” azon szíves figyelmét, hogy nekem „írói tiszteletdíjat” küldött, hálás meghatottsággal nyugtatom. Nem a pénzért magáért, mert arra — Isten látja lelkem — nem is számítottam, hanem még inkább az azon keresztül felém sugárzó méltányosságért, megbecsülésért, mely szinte szokatlan s ügyszólván teljesen új jelenség a magunk részéről. Erkölcsi és anyagi jutalom a munkásnak, mely méltó a maga jutalmára: felemelő és egyszerűen szédítő, ha a protestáns irodalom jelenlegi állapotára gondolunk s hát még a szépirodalomra, mely ezideig száműzött királyfi volt e birodalom határaiból. Hajnalodik...” A rendelkezésünkre állott összeg figyelembe vételével természetesen nem volt még módunk mindegyik munkatársunk részére honoráriumot küldeni, de mihelyst segítő munkájuk árnyában a honoráriumot megállapíthatjuk, azonnal örömmel fogjuk azt küldeni.

Szerk.

Kitüntetések. Ferenc Salvator öfensége Futó András református tábori lelkésznek, jelenleg püspöki titkárnak, Csiky István református tábori lelkésznek és dr. Verzár Frigyes es. és kir. főorvosnak a Vörös kereszt II. osztályú díszjelvényét adományozta. Mind a három kitüntetett férfiú megérdemelt méltánylásban részesült, mert nemcsak kötelességeiknek tettek kifogástalanul eleget, hanem teljesítették mindazt, amire a keresztényi és az emberbaráti szeretet buzdítja a jó lelkű embereket. Örömmel üdvözljük őket.

Magyarcséke. Biharország hegyei között, a nemzetiségi vidéken új vára épült a tiszántúli református egyházkerületnek s bátran hozzátehetjük, hogy ezzel együtt a magyarságnak is. Megalakult ott a református egyház és önálló lelkészi állásával megkezdí *újbol* kétirányú magasztos hivatását. Magyarcséke multjáról így ír dr. Györffy István „A fekete körösvölgyi magyarság” c. könyve 88. s köv. lapjain: „Lakosai még 1720-ban magyarok voltak. A XVIII. század végén történt katalizálás elől a református lakosság egy része a Fekete Körös völgyére menekült, főleg Tenkére. Az otthon maradtak Csengery György nevű lelkészükkel együtt római

katholikusokká lettek, átvívén magukkal a ma is meglévő templomot is. A kiköltözött magyarok helyére oláhok jöttek, kik a megmaradt kevés számú magyarságot beolvasztották. 1817-ben a nagy éhínség alkalmával a lakosság egy része kivészett, másrésze elszéledt, ekkor a földesúr r. kath. vallású kisoroszkokat telepített ide a sárosszegyei Jarembináról és Ólublóról. Ez u. n. rusznákok is eloláhosodtak a mult század folyamán. A még megmaradt csekély számú magyarságot nagyban megerősítette azonban a mult század kilencvenes éveiben kezdődő telepítés, mely a Korda Andor-féle kiirtott erdőségek helyén keletkezett. A hegytetőkön és oldalakon szerte-széjjel látható, Magyarcsékehez tartozó tanyákon Szolnok, Csongrád és Békés megyékből összeverődött szegény telepes magyarság lakik. Magyarcséke lakosságának fele az 1910-iki népszámláláskor már magyar. Most újra szervezkedett a református egyház.” Ebből a multból fejlődött 10—15 évi hűséges és szorgalmas esendes munkálkodás után a ma már önálló életre hivatott és méltó magyarcsékei református egyház. Azon buzgó apostoloknak, részint egyházi, részint világi papoknak, kik az elszórt csontok összeszedése, ezeknek egy élő, működő testbe való összeszerkesztése körül hervadhatatlan érdemeket szereztek, díszes névsora íme ez: mindenekelőtt dr. Halász Elemér jelenleg margittai főszolgabíró, továbbá Ertsey Zsigmond főszolgabíró, Gavallér Lajos vezető járásbíró és Török Pál állami tanító és előkönyörgő. Ezen férfiak buzgó segítségével intézték a szépen fejlődő egyház lelképásztori teendőit időrendben Vajda Mihály gyantai, Bottyán Pál belényesi, néhai Tóth János sonkolyosi, Könyves János volt várasfenesi és Kalas Ferenc sonkolyosi lelkészek. Az önállósítás befejezéséhez, az előbbi tényezők alapozó és szervező munkájának megkoronázásához a m. kir. kormány és különösen a nagyszalontai egyházmegye kiváló gondnokának, gróf Tisza István öngyméltóságának azon buzgó ténykedése vitte közelebb az egyházat, hogy az állami fizetés kiegészítést a magyarcsékei református egyház részére engedélyezték. Ez anyaegyház mellé szegődik még, mint fiók egyház, Bihardobrozd, hol Szikszay Dezső körjegyző buzgósága tartja össze a Bihari Erdőipar r.-t. ottani telepén munkálkodó református magyarokat. Ez a társaság a vallásitanítási óradíjjal járul hozzá a lelkészi állás fenntartásához. Így rendben lévén mindenek, a magyarcsékei református egyház lelkész után óhajtozott; dícséretre méltó buzgósággal és a lelkészi állás iránti megbecsüléstől indítva megvásároltak lelkészlakul egy új, modern és szép házastelket, amilyen parochia messze vidéken nem található. Az a szeretetteljes tisztelet és hála, mellyel viseltettek az ő gondozó lelkészük, Kalas Ferenc belényessonkolyosi lelkész iránt, megtalálta a maga kifejezését f. évi június hó 25-én abban az egyhangú lelkesedésben, melynek sugallatára dr. Szarka Sándor és alulirt egyházmegyei kiküldöttek jelenlétében az újonnan szervezett lelkészi állásra eddigi

gondozó lelkészüket hívták meg. A gondviselő Isten, aki az ő áldó kegyelmével a kicsinyekben elvégzi a maga nagyságos dolgait, aki hamvaiból újra életrehívta az ő kicsiny egyházát és állított abba pásztort, — jó cselekedetekre igyekezőt: — áldja meg azokat, kik az ősköltől örökölt buzgósággal, hazafias, szorgalmas munkálkodással, lelkes apostoli fáradozással ilyen módon terjesztik és erősítik református egyházunkat és ezzel szeretett hazánkat! Vivat, crescat, floreat! Várasfenes. *Polgár Gyula*, református lelkész.

Péter-Pál napján országszerte gyűjtés volt a Vöröskereszt javára. Debreczenben is sikerrel járt a gyűjtés, több mint 15 ezer koronát eredményezett. A fáradhatatlan rendezőség, élén a páratlan buzgóságú *Márk Endrével*, mindent el is követett a jó cél érdekében. Volt utcai gyűjtés, színházi hangverseny, kerti ünnep. A buzgólkodók közt ott láttuk mindenütt a mi nőegyletünk — a Debreczeni jótékony nőegylet — tagjait is, kiknek elnöke, *Fráter Erzsébet* úrnő, valóban nélkülözhetetlen minden jótékony mozgalomban s el nem hervadó érdemeket szerzett a háborús segélyakciók intézésében.

A szováti papszerről a Debreczen történetével foglalkozók közül nemesak Bunyitay emlékezik, hanem *Révész Imre* is (M. prot. egyh. isk. Figyelmező, 1871. évf. 249. l.). Az ő közleményében látható, hogy még 1621-ben is, mikor már a város fizette a debreczeni papokat, díjlevelökben ez áll: „Kenyerekre, abrakjokra és szénájokra a szováti jobbágyok deputáltak; búzát, árpát, kölest vegyenek, azt a szováti jobbágyok elvetik, fölaratják s szemül a prédikátoroknak beszolgáltatják”; amiből az is bizonyos, hogy 300 esztendővel ezelőtt mindenik debreczeni papnak fogata is volt, mert különben nem kellett volna nekik abrak és széna. R. K.

Simon Andor tarpai lelkész negyven éves működésének megjubilálásáról Lapunk 26. számában megemlékeztünk, azonban a beküldött közlemény írója, nyilván az általa forrásul használt egyházi Lap nyomán, az érdemes jubiláns lelkipásztor keresztnevét Lajos-nak írta, amely volante calamo történt errátumot ezennel helyreigazítunk.

Az Újság című lap vasárnapi számában előkelő helyen, a hírek élén emlékezik meg a *mezőtúri* református internátusról. A szép cikkben, melyet a kítűnő *Quintus* (Kenedi Géza) írt, nemesak Mezőtúr díszéretit foglaltatik, hanem bölcs megvilágítása annak is, hogy mire jök az ilyen internátusok, aminőket máshol is kellene csinálni s első sorban — Quintus mondja — hadiárvákkal benépesíteni. Persze ahhoz, hogy ilyen — a fővárosiaknak s más vallásúaknak figyelmét is megragadó — cselekményeket lehessen elérni, ahhoz kell ugyan Mezőtúr értelmessége és vagyonossága is, de talán még inkább kell az olyan semmi akadályoktól vissza nem riadó, nyugodtan, megfontolva, biztosan haladó nagy energia, mint a *Borsos* Károlyé.

Az 1916. évben a Kövesdy pályázatra 12 pályamű érkezett. Az első díjat egyhangúlag Lányi Ernő zene tanár (Szabadka), a második díjat Alföldi Béla zene tanár (Szászváros), a harmadik díjat Varga József zene tanár (Nagykörös) nyerte el.

A szatmárnémeti református tanítónőképző intézet I. osztályába július 1-től aug. 15-ig lehet folyamodni felvételért. A kérvény az igazgatóságához címzendő a következő mellékletekkel: 1. Iskolai bizonyítvány. 2. Anyakönyvi kivonat. 3. Orvosi bizonyítvány. 4. Honossági bizonyítvány. 5. Újraoltási bizonyítvány. Felvételek azonban csak aug. 15—25. között történnek. Az egyes osztályokba 35 rendes tanuló vehető fel s így a II—III—IV. osztályokba már ninesen új növendék számára hely.

Felhívjuk a tiszántúli egyházak és iskolák tisztelt vezető férfiainak szíves figyelmét az egyházkerület 554—1915. sz. határozatának azon pontjára, mely szerint „minden egyházi és iskolai hirdetést az egyházkerületi elnökség által a (laptulajdonos) társasággal együtt megállapítandó árszabás mellett, e Lapban közöljenek”. Minthogy mi csak a megállapított feltételek mellett vállalhattuk el a Hivatalos Értesítő mellékletül kiadásának a jelenlegi viszonyok között igen súlyos anyagi terhét, kérjük az érdekelteket egyházakat és iskolákat, hogy e feltételt teljesíteni szíveskedjenek, hogy ne legyünk kénytelenek esetleg a megállapodás teljesítése iránt erre kompetens faktorokhoz fordulni. *A laptulajdonos társaság.*

Gondnoknőt keres a Mezőtúri Református Diák-Otthon, 600 koronás kezdő fizetéssel lakással, ellátással. Kötelessége a háztartás vezetése a „Szervezeti szabályzat” értelmében. Pályázhatnak 40 év körüli nők, akik ilyen munkakörben megfelelő jártassággal bírnak. A kérvények Igazgatótanácshoz intézve dr. Mezey Sándor vezetőtanárhoz küldendők július 20-ig. Az állás augusztus 15-én foglalandó el.

Tartalom: Döczi L. Legsürgősebb feladataink az oktatásügy terén. — Szomjas Gusztáv, Birtokpolitika. — Tárca: Erdélyi L. Itéletidőben. — Egyház: Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése. — Közélet: Nagymaté A., Kérelem. — Papp L., Tükörcserepek. — A főgondnok, mint szülő. — Irodalmi szemle. — Halottaink. — Különfelék. — Melléklet: Hivatalos Értesítő 28. szám.

Pályázat.

A büdszentmihályi ref. egyház presbiteriuma pályázatot hirdet az I. és II. sz. tanítói állásokra. Az I. sz. állás javadalma: 1000 kor. készpénz az egyh. pénztárából havi előleges részletekben. 240 kor. lakbér évnegyvedenként előre fizetve; 200 kor. alapfiz. kiegészítés államtól s a megfelelő fokozatokban törvényes államsegély. A II. sz. állás javadalma 1240 kor. készpénz az egyház pénztárából havi előleges részletekben; természetbeni lakás, törvényes államsegély a megfelelő fokozatokban. Kötelesség: mindkét állásnál egy, esetleg két osztály vezetése s lelkész és kántor akadályoztatása esetén azok helyettesítése. Az I. sz. állásra választott tanító köteles a három ünnepen a legátust évi 60 kor. díjért ellátni. — Pályázati kérvények július hó 27-ig bezárólag a ref. lelkészi hivatalhoz adandók be. — Állás szeptember 1-re elfoglalandó. Büdszentmihály, 1916 július 2.

Bálint István,
református lelkész, isk. sz. elnök

Pályázat.

A váncsodi (Biharmegye, posta helyben) ref. egyház harmadik tanítói állására pályázatot hirdet. **Kötelesség:** az I. és II. elemi vegyes osztály vezetése; betegség, vagy hivatali akadályoztatás esetén kántor, esetleg lelkész helyettesítése. Javadalom az egyháztól: lakás, mi áll kettő padolt szoba, konyha, kamara, pincéből, sertésöl, kertpótlék földterület, évnegyedes előlegben évi 140 korona pénz; a többi államfizetéskiegészítés. Orgona beállítás esetén — mire háború után kilátás van — orgonázásért esetleg fizetéstöbblet, miért is orgonázásban jártasság és némi egyháziasság előny. Kérvények férfiak részéről a folyó hó július 29-ig bezárólag beadandók. Váncsod 1916. Egyháztanács.

Pályázat.

A révaranyosi református egyház kántortanítói állásra pályázat hirdették. **Javadalom:** 1200 kor., melyből 978 kor. államsegély, 120 korona tandíjkárpótlás; 102 kor. egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve. Lakás, 20 korona kertvátság. **Kötelessége:** mindennapi és ismétlősök oktatása, utóbbiért 40 korona. Lelkész akadályoztatása esetén es. kanonikus órák teendő helyettesítése. Csak nőtlen tanítók pályázzanak! Pályázati kérvények 1916 július 15-ig református lelkészi hivatali címére, Révaranyos, (Szabolcs m. u. p. Kopócsapáti) adandók be. Állás 1916 szept. 1-én foglalandó el.

Pályázat

a dobozi református egyház egyik orgonista-kántortanítói állására. **Kötelesség:** ez idő szerint a vegyes I. oszt. vezetése, kántori szolgálat jelenleg minden második, háború után harmadik esetben. Állami iskolában vallás és énekóra hetenként 6 órán. Uradalmi 2 majori iskolában vallás és énektanítás 4 órán. Egyházi jegyzőség. **Fizetés:** lakás udvarral, kerttel, 20 hold, 1100 □-ól szántó föld, (adóját egyház fizeti.) Hasznbérére holdanként körülbelül 40 korona, melyért azonban egyházunk nem szavatol. Késszépénz 610 korona. Vallástanításért állami iskolától 120 korona, uradalmi iskolai vallástanításért 150 korona, fuvarra 150 korona, egyházi jegyzőségért 76 korona. Pályázati kérvények alólirotthoz július 20-ig bezárólag adandók be.

Szabó Mihály,
református lelkész.

Pályázat.

A kölesei református vegyes hat osztályú elemi iskolánál az 1916—1917. tanévre helyettes tanító kerestetik. **Fizetése** 1000 kor. és lakás. **Kötelessége** a növendékeknek a tiszántúli református egyházkerületi tanterv szerinti tanítása. Pályázhatnak református vallású fi és nő okleveles tanítók, vagy tanítójelöltek és okleveles óvónők. Pályázati határidő 1916 aug. 1. Pályázati kérvények felszerelve a lelkészi hivatalba küldendők.

Pályázat.

A kunmadarasi református egyház pályázatot hirdet 2 (kettő) fitanítói állásra.

Javadalom: az egyháztól 400 (négy száz) korona és lakás kerttel, az államtól megfelelő fizetékiegészítés. A másik állás javadalma ugyanannyi, lakás helyett azonban 250 korona lakbér.

Kötelesség: azon osztály, vagy osztályok (rendes körülmények között csak egy osztály) tanterv szerinti vezetése, amelynek, vagy amelyeknek vezetésével megbízatik. Énekvezér akadályoztatása esetén a kántori teendők végzése.

Pályázhatnak református okleveles férfitanítók július 25-ig. Pályázati kérvények alólirotthoz küldendők.

Az állást szeptember 1-en el kell foglalni.
Kunmadarason, 1916 július 2.

Kövendi Dénes,
lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat külföldi egyetemi ösztöndíjra.

Az Egry Dobray — Horváth Kovács alapítványból az 1914—15. évről egy és az 1915—16 évről egy végzett hittanhallgató 1000—1000 korona ösztöndíjban részesül, mellyel külföldi tanulmányt köteles folytatni. Folyamodhatnak régebbi évfolyamban végzett hallgatók is. Aki az ösztöndíjat elnyeri, köteles a külföldi egyetemen kiállított és láttamozott lecke-könyvét az 1916—17. egyetemi év első felének végén a debreczeni református kollégium igazgatójának bemutatni s ha ezt elmulasztaná, az ösztöndíjat visszafizetni köteles, mire nézve az ösztöndíj utalványozása előtt kötelező nyilatkozatot tartozik adni. Az ösztöndíjat a kollégium pénztára egy összegben a kollégiumi igazgató utalványára 1916 szept. 15. után fizeti ki. A folyamodványokat, melyekhez a lecke-könyvet is csatolni kell, 1916 július 20-ig kell benyújtani a kollégiumi igazgatóhoz.

Debreczen, 1916 július 5.

A debreczeni református kollégium igazgatósága.

Pályázati hirdetés.

A sárrétudvari református egyház pályázatot hirdet megüresedett segédlelkész-tanítói állására.

Javadalma: készpénz havi részletekben 300 kor, termény: 32·20^m/_m búza és 12^m/_m árpa átlagos árral szintén havi részletekben 715·40 kor., ismétlősök tanításáért (község s egyháztól 65 kor; föld: 29 kat. hold, 1137 □-öl — belőle 2 hold és 1017 □-öl kaszáló, — értéke 1164·55 kor.; legelőilletőség 4 okta föld után 48 kor., összesen 2292·95 kor. és lakás: 2 szoba s előszoba, konyha, kamra, magtár, alatta pince, melléképületekkel és 100 □-öl konyhakerttel.

Kötelesség: 1. mint tanító vezeti az V—VI. leányosztályt az egyházkerületi tanterv szerint (ez idő szerint a szükségnek megfelelőleg vezetése alá adandó osztályt, vagy osztályokat). Vasárnap délelőtt tanítja az ismétlős leányokat s

2. mint s.-lelkész végzi a kanonikus órákat; ünnepek alkalmával — míg a legátus-kérés vissza nem állítatik — a legátusi teendőket ünnepenként 15 koron. a díj mellett s lelkészt akadályoztatása esetén helyettesít mindennemű teendőkben s az irodában is segédkezik;

3. a javadalmazásában levő földekből 15. kat. hold után fizeti a földadót.

Jelzést a termények ára helyébe avig. szeptember 1-ig az előző évi augusztus 1-től a helyi ár a kötelező (ez évben pedig a fentebb jelzett 715 korona 40 fillér helyett 1555 kor. 50 fillért elvezett). Korpótlékra is jogosult, ami azonban az államkincstár terhe.

Pályázhatnak első sorban tanítói oklevéllel bíró segédlelkészek, de pályázhatnak a tanítói oklevél megszerzéséhez még csak elővizsgát tett, de annak megszerzésére magukat elkötelező segédlelkészek, úgyszintén a tanítói oklevél megszerzésére magukat elkötelező segédlelkészek, végül végzett hittanhallgatók is, ha kibocsátásokat — főtiszteletű püspök úrtól nyert bizonyítvánnyal — igazolni képesek, természetesen a segédlelkézi vizsga legközelebbi alkalommal letételére s annak utána a tanítói oklevél megszerzésére maguk elkötelezésével.

Pályázni kívánók megfelelőleg felszerelt kérvényeket július 22-ig küldjék, vagy adják be aláírottához.

Megválasztott az állást szeptember 1-ére elfoglalni köteles és pedig úgy, hogy az újkönyéri úrvacsoraosztáskor — augusztus 27-én — már segédkezni s a délutáni istentiszteletet végezni tartozik.

Sárrétudvari, Bihar m., u. p. helyben, vasút, táviró, telefon, 1916 július 3.

Szabó Imre,
iskolaszéki elnök.

Pályázati hirdetés

a nagygyúti református kántortanítóságra. Pályázhatnak aug. 1-ig okleveles tanítók, esetleg ideiglenesen tanítónők is. Javadalom: az egyház pénztárából 508 kor. 10 □ föld haszonélvezete és a megfelelő államsegély. Jó lakás, kert természetben. Felszerelt kérvények a lelkézi hivatalhoz küldendők. Nagygyút. Bereg megye.

Sárkány Kálmán,
református lelkész.

Pályázati hirdetés.

Lövöpetriben a református egyház iskolájához helyettes tanítói állásra pályázhatnak nőtlen tanítók, képezde végzetek, nőtanítók, óvónők, kik már mint helyettesek iskolánál működtek. Fizetés havonként 80 korona és lakás. Az iskola I—VI. oszt. Kérvények a lelkészhez küldendők.

Lövöpetri, 1916 jún. 28.

Nagy Kálmán,
református lelkész.

Pályázati hirdetés.

Az olcsvaapáti-i református egyház pályázatot hirdet II-od tanítói állásra.

A megválasztott tanítói köteles az I—II-od vegyes osztályt az egyházkerületi tanterv szerint.

Az állás javadalma: egyház pénztárából 100, azaz száz korona, évnegyedenként előre fizetve. Lakás természetben. Míg új építkezés nem lesz: 1 szoba, konyha, kamara és kert.

A fizetés többi része államsegély.

Pályázhatnak református vallású okleveles tanítónők 1916. évi július hó 20-ig.

Az állást szeptember 1-én kell elfoglalni.

Olcsvaapáti (u. p.: Olcsva), 1916 június 20.

Fóris Lajos,
isk. széki elnök.

BÉKÉS LAJOS

Debreczen, Plac-utca 46-ik szám.

Telefon 304. szám.

Kalap, fehérnemű, úri-divat és szabó üzlet.

Készít férfiruhákat, felöltőket a legjobb kivitelben, valamint teljes úri kelen-gyéket mérték után.

EGY TÁBORI LELKÉSZ HARCTÉRI NAPLÓJA.

Irtá: PAPP GÉZA, tábori ref. lelkész.

E gondolatokban és írői szépségekben gazdag napló-jegyzetek egyaránt érdeklik a harcoló és beteg katonákat, a lelkészeket, a tanuló ifjúságot, általában a nagyközön-séget. Méltó feltűnést keltettek azok előkelő fővárosi napi-lapokban. — A derék szerző hosszú időn át teljesített tábori lelkészi szolgálatával, lelkesítő beszédével tiszte-letet szerzett mindenfelé, úgyannyira, hogy **Jenő kir. herceg főparancsnok saját címerével és monogramma-jával** ellátott gyűrűvel ajándékozta meg és **megengedte**, hogy ezt a háborús könyvét **neki ajánlhassa**. — A könyv tartalma: Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt. Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett. Adventi imádság. Levél a hareterről. Fekete farsang. Március idusán. Őszi imádság. Haretéri jegyzetek. Tábori isten-tisztelet a doberdói fensíkon. Honvédtemetés az Isonzó partján. Jehu uralma. A honvéd-kötelességtudás.

A 160 oldalra terjedő 16 $\frac{1}{2}$ ×10 $\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető könyvecskének holti ára **elegáns vaszon-kötésben 1 kor. 80 fill., 10 drb vételnél 1 kor. 50 fill., 25 drb vételnél 1 kor. 40 fill., 50 drb vételnél 1 kor. 30 fill., 100 drb vételnél 1 kor. 20 fillér.**

Kapható:

HEGEDÜS és SÁNDOR
protestáns irod. könyvkiadóhivatalában. **DEBRECZEN.**

Lelkész és vallástanár, tanár és tanító urak rendeljék meg és terjesszék a hívek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esaládi és ifjúsági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

Megyericsy Béla.

Előfizetési díja egy évre 4 kor. Az **Ébresztőnek** minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúhoz el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatvány-számot ingyen küld a kiadóhivatal:

BUDAPEST, VIII., FÜZESVÉGI SÁNDOR-UTCA 26.

Pontos és legjobb

Órák

5 évi jótállás mellett!

Egyházi szentedények,

úrvacsorai kelyhek, osztó-tányérok és borkancsók, keresztelő-kannák és medencék, ékszerek, evő-

Arjegytek 2000 rajzza ingyen és bermentve! Pontos kiszolgálás! Jutányos árak!

készletek valódi 13 próbás ezüstmű és I. rendű alpacc-ezüstmű, jubileumi dísz tárgyak részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-ésekre különös gondot fordítok

Polgár Kálmán

műorás és ékszerész, a ref. egyházak szállítója
BUDAPEST, VI., Teréz-körút 5., I. emelet.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000.000 korona volt.

Földművelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el. □□

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3941—1916.

A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszteletű Esperesi Karához, minden rendű tanintézet tekintetes igazgatószághoz.

A vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi június hó 21-én 6812. eln. szám alatt a hatáskörébe tartozó hatóságok és intézetek vezetőihez a papir és írószerek felhasználása körül alkalmazandó takarékoság érdekében intézett körrendeletét azzal közlöm alább egész terjedelmében, hogy az abban foglaltakhoz mindenképpen alkalmazkodni, betartatni és betartani méltóztassanak.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel vagyok
Debreczen, 1916. évi június hó 27.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

6812—1916. eln. szám.

A papir és írószerek gyártásában előállott nagymérvű csökkenés, valamint a papírárknak tekintélyes emelkedése, e cikkek felhasználásánál a legnagyobb takarékoságot teszik szükségessé.

E célból az összes felterjesztések, valamint a hatóságok és intézetek egyaránt közzé tettéi iratváltásai — amonyiban a szöveg megegyezik — felvétel történjenek.

Azokból hatóságok, intézetek, vagy magánosok felterjesztéseinek, illetőleg beadványainak véleményezésénél, az utóbbi szöveg magára az eredeti iratra vezetendő.

Több egyidejűleg intézendő felterjesztésnél a lehetőség szerint egy boríték használandó, melyen a benne foglalt felterjesztések hivatalos számai egyenkénti megjelölendők. Hasonló eljárás alkalmazandó az egyes hatóságok és intézetek többrendbeli iratváltásánál is.

Belső fogalmazási célokra a régi blanketták, az esetleg meg nem felelő szövegezésük kijavításával szintén felhasználandók.

Iskoláknál, tanintézeteknél az irkák használata terén a takarékoság szintén szem előtt tartandó.

Elemi iskoláknál az irkák helyett lehetőség szerint palatáblák használandók. A füzetekben az egyes iskolai, vagy házi feladatok nem új oldalon, hanem folytatólagosan kezdendők el, szintúgy felsőbb osztályba való lépés után a megelőző tanévbéli irkák is tovább használandók. A kijavított dolgozatoknak újból való leírása (tisztázása) feltétlenül elhagyandó.

Felhívom címet, hogy a hivatalába tartozó tisztviselőket és egyéb személyzetet, illetőleg hatáskörébe

tartozó iskolák, intézetek tanerőit, a fentiek értelmében való eljárásra általában a papir és írószerekkel való takarékoskodásra utasítsa és annak betartását ellenőrizze.
Budapest, 1916. évi június hó 21.

Jankovich.

3951—1916. szám.

Körlevél

a kebelbéli egyházmegyék nagytiszteletű espereseihez.

Tudomásulvétel és tájékoztatás végett közlöm az egyetemes konvent 159—1916. számú határozatának 1., 2., 3. pontjait a következőkben:

1. Az egyetemes adóalap évi rendes bevételei az eddig megállapított segélyekkel kimerítették, az egyetemes konvent kimondja, hogy az egyházközségek a jelen 1908—1917. évi ciklusra további intézkedésig megállapított segélyük felemeléséért nem folyamodhatnak s elutasított segélykérvényüket nem ismételtetik. Az ennek ellenére benyújtott kérelmek érdemi tárgyalás nélkül visszautasítandók.

2. A jelen ciklusra nézve is adhat be azonban kérelmet segélyért minden egyházközség, mely segélyért eddig nem folyamodott s kérheti segélyének felemelését minden olyan egyházközség, mely új iskolát állított fel, vagy új tanítói állást szervezett.

Kérelmét a jelen ciklusra nézve is megújíthatja egy ízben minden egyházközség, melynek adósegélyügye a jelen konventi ülésen, vagy azt követőleg nyert első ízben elintézését.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1916 június 30.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

3950—1916. szám.

Körlevél

a kebelbéli egyházmegyék nagytiszteletű espereseihez.

Tudomásul vétel és tájékoztatás végett közlöm az egyetemes konvent 161—1916. számú határozatát a következőkben:

Tárgyaltatott az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsának 1915 nov. 5-én 3732—1915 sz. alatt tett felterjesztése az adósegélyügyek mikénti intézésének rendezése tárgyában.

Az egyetemes konvent az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottság javaslatának elfogadása mellett az erdélyi egyházkerület felterjesztését az adósegély adminisztrációja ügyében készitendő szabályrendeletnél leendő figyelembevétel végett kiadja az egyetemes adóalap vég-

rehajtó-bizottságának. Addig is azonban, míg ez az új szabályrendelet életbe léphet, az adósegélyügyek jövőbeni intézésére nézve a következőket határozza:

1. Az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottság úgy mint a közalap és a nyugdíjintezeti végrehajtó-bizottság saját neve és pecsétje alatt levelez.

2. Az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottság levelezését fontosabb, vagy érdemi intézkedést tartalmazó ügyben a bizottság elnöke és előadója, érdemi intézkedést nem tartalmazó, csupán az érdemi határozathozatalt, vagy érdemi intézkedést előkészítő levelezést a bizottság előadója írja alá.

3. Az egyházközségek az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottsággal csakis az illetékes esperes és püspök útján érintkezhetnek. A bizottság előadója a 2. pontszerinti megkereséseit közvetlenül intézi az egyházközségekhez s azok a bizottságnak ily esetben közvetlenül válaszolnak.

4. Az egyetemes adóalap végrehajtó-bizottság az egyházközségekhez intézett leiratait az esperes és a püspök útján küldi meg az egyházközségekhez.

5. A segélyek utalványozása az illetékes püspök útján történik. Az adósegélynyugták egyházmegyénként csoportosítva az illetékes püspök útján küldendők meg az egyházközségeknek.

6. Az egyházközségek a hozzájuk kintlévő adósegélyekről a kiutalástól számított 90 nap alatt az egyházközségi nyugták csatolása mellett elszámolni tartoznak. Az eddig szokásban volt egyházkerületi elnökségi nyugták a jövőben mellőzendők.

A fenti rendelkezések 1916 július hó 1-én lépnek hatályba.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1916 június 30.

Dr. Baltazar Dezső,

püspök.